

Trafikutskottets betänkande

1976/77: 7

med anledning av motioner angående upprustning och utbyggnad av Göta kanal, m. m.

Motionerna

I motionen 1975/76:1524 av fru André m. fl. (c) hemställs att riksdagen anholder om förslag angående utbyggnad av Göta kanals västgötadel till 4,2 meters djup samt i anslutning hertill förslag angående slopande av kanalavgifter för godstrafik och förbättrade finansieringsvillkor vid fartygsinvesteringar.

I motionen 1975/76:1526 av herr Berndtson m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen till regeringen som sin mening ger till känna vad som i motionen anförts rörande en utbyggnad av Göta kanal.

I motionen 1975/76:1552 av herr Hylander m. fl. (fp,c) hemställs att riksdagen beslutar hos regeringen anholder om förslag till utbyggnad av Göta kanals västgötadel till 4,2 meters djup och andra i sammanhanget erforderliga åtgärder.

I motionen 1975/76:1554 av herr Jansson m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär

1. förslag om en snar upprustning av Göta kanal enligt vad den Hjalmarsonska utredningen förordat,
2. att ett ställningstagande görs till äganderätten och driftsansvaret för kanalen,
3. att även representanter för anställd personal och företrädare för fraktfarten bereds plats i styrelsen.

I motionen 1975/76:1614 av herr Strindberg m. fl. (m,c) hemställs

1. att riksdagen beslutar att en utbyggnad av Göta kanals västgötadel snarast igångsätts enligt det s. k. 1 500-tonsalternativet,
2. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ägarförhållandena beträffande Göta kanal snarast bör komma till en lösning.

Utskottet

I årets budgetproposition (1975/76:100, bil. 8, s. 8) erinras om att 1973 års riksdag, sedan olika utredningar behandlat frågan om utbyggnad av Göta kanals västgötaled, begärde en förnyad, ingående prövning av denna fråga.

Som följd härav har i betänkandet (Ds K 1975:3) Utbyggnad av Göta kanals västgötaled bl. a. behandlats ett alternativ med utbyggnad av västgötaleden till 4,2 m djupgående, vilket skulle tillåta passage av fartyg med upp till 1 500 tons lastförmåga. På en sålunda utbyggd kanal räknar de särskilda sakkunniga, som verkställt utredningen, med en godsmängd av ca 100 000 ton per år eller 2–3 procent av godsmängden på Trollhätte kanal. Investeringskostnaden beräknas till 150 milj. kr. i 1974 års prisläge.

De mycket blygsamma godsmängderna beror enligt utredningen på att de grundläggande förutsättningarna i fråga om geografiskt läge, godsunderlag m. m. är helt annorlunda för Göta kanal än för Trollhätte kanal och Södertälje kanal. Av betänkandet framgår att en utbyggnad av västgötaleden är såväl företagsekonomiskt som samhällsekonomiskt klart olönsam. Utredningen avstyrker därför en utbyggnad och föreslår i stället en upprustning av hela kanalen, inkl. elektrifiering av slussarna på västgötaleden, för att värna om kanalens värde som turistled och byggnadsminnesmärke men även med hänsyn till den lasttrafik som bedrivs på västgötaleden. Kostnaderna för en sådan upprustning har i 1974 års prisläge angetts till 33 milj. kr.

Som ett led i beredningen av Göta kanal-frågan ingår vidare, enligt propositionen, överläggningar med intressenterna i Göta kanalbolag om betingelserna för den fortsatta driften av kanalen. Dessa överläggningar bygger på förutsättningen att en upprustning av kanalen kommer till stånd och att bolaget även fortsättningsvis svarar för driften av kanalen.

Enligt vad utskottet erfarit är förslagen i utredningens betänkande samt häröver inhämtade remissyttranden alltfjämt under beredning i regeringens kansli. Utskottet förutsätter att därvid – med beaktande inte minst av trafiksäkerhets- och energiaspekterna – även utbyggnadsalternativet ingående prövas samt att möjligheterna övervägs att låta arbetena med en eventuell utbyggnad komma till utförande med anlitande av medel för beredskapsarbeten. Med hänsyn till den oklarhet som f. n. råder beträffande ansvaret för den framtida driften av kanalen m. m. framstår det vidare som angeläget att förslag i ämnet snarast föreläggs riksdagen.

Under hänvisning till vad sålunda anförts och i avvaktan på resultatet av förenämnda beredning finner utskottet någon särskild framställning från riksdagens sida med anledning av motionerna ej nu påkallad.

Utskottet hemställer därför

att motionerna 1975/76:1524, 1975/76:1526, 1975/76:1552, 1975/76:1554 och 1975/76:1614 inte föranleder någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Stockholm den 23 november 1976

På trafikutskottets vägnar

SVEN MELLQVIST

Närvarande: herrar Mellqvist (s), Lothigius (m), Persson i Heden (c), Lindahl i Lidingö (s), Håkansson i Rönneberga (c), Sellgren (fp), Hugosson (s), Clarksson (m), Zachrisson (s), Stjernström (c), Östrand (s), Komstedt (m), Johansson i Hållsta (c), Johansson i Åmål (s) och Norling (s).

Reservation

av herr Mellqvist, Lindahl i Lidingö, Hugosson, Zachrisson, Östrand, Johansson i Åmål och Norling (samtliga s) som ansett att utskottet bort tillstyrka motionen 1975/76:1554 och att därför

dels det avsnitt som på s. 2 börjar med "Som ett" och som på s. 3 slutar med "nu påkallad" bort ersättas med text av följande lydelse:

Utskottet vill konstatera att den här redovisade utredningen är den tredje i ordningen som behandlat förutsättningarna för en utbyggnad av Göta kanals västgötaled. Samtliga utredningar har visat att det varken företags-ekonomiskt eller samhällsekonomiskt är motiverat att fördjupa och bygga ut kanalen. De godsmängder som har angetts i det senaste betänkandet vid en tänkt utbyggnad av kanalen är mycket begränsade. Till detta kommer att även denna godsvolym numera får anses i hög grad osannolik med tanke på den faktiska utvecklingen av godstrafiken under de senaste åren. De regional-, energi- och miljöpolitiska liksom de trafiksäkerhetsmässiga skäl som anförts i motionerna 1975/76:1524, 1975/76:1526, 1975/76:1552 och 1975/76:1614 för en utbyggnad av kanalen framstår under sådana förhållanden som ogrundade. Den senaste s. k. Hjalmarsonska utredningen har också klart påvisat detta. Med hänvisning härtill avstyrks de angivna motionerna.

Utskottet vill emellertid understryka vikten av att en upprustning av kanalen kommer till stånd. Det gäller såväl kanalens västgötadel som dess

östgötadel. Behovet härav har starkt betonats i motionen 1975/76:1554. En sådan upprustning är motiverad av den omfattande och växande turist- och fritidsbåtstrafiken. Den är givetvis också av väsentligt intresse för att vidmakthålla detta för vårt land så unika byggnadsminnesmärke. Självfallet skulle en sådan upprustning också bli till fördel för den begränsade godstrafik som eventuellt kan komma att finnas kvar.

Frågan om en upprustning har tyvärr alltför länge fördröjts av det utdragna utredningsarbetet avseende möjligheterna för en utbyggnad. Skyndsamma åtgärder bör alltså nu vidtas för att få till stånd en upprustning, och förslag härom bör framläggas redan i budgetpropositionen i januari 1977.

Starka skäl kan anföras för att driften av kanalen övertas av ett samhällsägt företag. De enskilda intressenterna har också förklarat sig vara intresserade av en sådan lösning. Utskottet vill här uttala sin anslutning till vad som sägs i motionen 1975/76:1554, nämligen att "ett eventuellt statligt övertagande av kanalen --- skall gälla alla bolagets tillgångar, såväl fast som lös egendom, däri inräknat även de skogsegendomar som förvärvats av vinstmedel. De skogar som inköpts för vinstmedel under goda tider måste nämligen --- betraktas som en produkt av kanaldriften och de ursprungliga statliga förläningarna till bolaget." Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av att alla intressenter i kanaldriften tillförsäkras vederbörlig insyn i verksamheten.

Vad utskottet nu anför och som innebär att utskottet tillstyrker bifall till motionen 1975/76:1554 bör av riksdagen ges regeringen till känna.

dels utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motionen 1975/76:1554 samt med avslag på motionerna 1975/76:1524, 1975/76:1526, 1975/76:1552 och 1975/76:1614 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om skyndsam upprustning av Göta kanal och om ett samhälleligt övertagande av driften av kanalen.